

Zo doe je dat (niet)

Eerste generatiestudenten en het hoger onderwijs

Verslag en uitwerking van sessie op Historicidagen Maastricht, vrijdag 23 augustus 2024

Eerste generatiestudenten, wat zijn dat eigenlijk? Dat zijn de eersten in hun familie die het hoger onderwijs betreden. Op eigen houtje overbruggen ze kloven en brengen daarbij werelden samen. De typische eerste generatiestudent bestaat echter niet. Ook onder historici is dit niet het geval. Het is een grote diverse groep. De toegenomen aandacht voor deze groep, in het grotere kader van diversiteit en inclusie, was de aanleiding voor het KNHG om [een reeks interviews](#) af te nemen met eerste generatiestudenten. Tijdens de Historicidagen 2024 in Maastricht werd een sessie georganiseerd over de *do's*, en de *don'ts* voor deze groep.

Initiatieven voor en door studenten

Universiteiten en hogescholen hebben sinds een aantal jaren meer aandacht voor eerste generatiestudenten. Dit is belangrijk, omdat eerste generatiestudenten niet alleen minder snel het hoger onderwijs betreden dan leeftijdsgenoten, ook de studie-uitval en de opgelopen studievertraging liggen onder deze groep studenten aanmerkelijk hoger.¹ Daarnaast voelt deze groep zich minder thuis in het hoger onderwijs en stuit ze op financiële en sociale uitdagingen. Deze studenten brengen waardevolle perspectieven mee en verdienen daarom de aandacht van onderwijsinstellingen.

Hoger onderwijsinstellingen proberen eerste generatiestudenten te ondersteunen door tal van voorzieningen te bieden. Van mentorgroepjes en trainingen tot speciale fondsen en zomerse introductieprogramma's. Twee bijzondere initiatieven vormen de [POPcorner](#) van de Universiteit Leiden en de [University Pioneers Community](#) van de Universiteit Utrecht. Het bijzondere van deze twee initiatieven is dat ze voor en door studenten zijn.

De POPcorner biedt studenten hulp bij het vinden van een weg in de Universiteit en dient vooral als vraagbaak. Daarnaast biedt deze ook activiteiten aan waarbinnen studenten kunnen werken aan hun persoonlijke en professionele ontwikkeling, van supportgroepen voor scripties tot hulp bij het opstellen van een CV. De POPcorner is voor alle studenten, maar kan voor eerste generatiestudenten een steuntje in de rug zijn in een nieuwe wereld.

De University Pioneers Community van de Universiteit Utrecht is een gemeenschap die eerste generatiestudenten vrijblijvend ondersteunt. Het doel is om studenten lid te maken van een gemeenschap en geen deelnemer. Ondersteuning geschiedt door het aanbieden van een ouderejaars als mentor en het organiseren van faculteit-overstijgende thema-avonden, workshops en symposia.

Labels

---

¹ Jeanet van de Korput, *Eerste generatiestudenten: een groep apart?*, 2022.
<https://journalsi.org/articles/10.54431/jsi.743>

Het label 'eerste generatiestudent' kan ook als iets negatiefs ervaren worden; als stigmatiserend.² Studenten willen niet als apart gezien worden. Evenementen die worden beschreven als exclusief voor eerste generatiestudenten kunnen dan ook afschrikkend werken. Het zou een goed initiatief zijn dat onderwijsinstellingen daarom evenementen organiseren die de student introduceren in het hoger onderwijs, maar dat die opengesteld zijn voor ieder die wil kennismaken met hoe studeren precies werkt.

Het besef dat iemand een eerste generatiestudent is, wordt door sommige studenten wel als heel fijn ervaren. Veel studenten weten niet dat zij eerste generatiestudent zijn. Het besef dat er 'meer zijn zoals ik' maakt ook dat lastige onderwerpen zoals afkomst en klasse makkelijker bespreekbaar worden.

Tijdens de Historicidagen kwam ook naar voren dat eerste generatiestudenten soms niet bekend waren met de term en definitie. Dit suggereert wellicht dat er veel studenten zijn die ondanks het ontbreken van een academische achtergrond bij hun ouders, toch een relatief soepele overgang van het middelbaar naar het hoger onderwijs ervaren. Uit de ervaringen van de deelnemers bleek echter dat bepaalde studenten wel degelijk behoefte hebben aan begeleiding. Deze begeleiding hoeft niet altijd gericht te zijn op studievaardigheden, maar kan ook betrekking hebben op sociale codes en de structuur van het hoger onderwijs. Het gebrek aan dergelijk cultureel en sociaal kapitaal werd ook door de geïnterviewden in het dossier als een obstakel ervaren.

Kennis en kunde

Het belangrijkste aan een studie moet zijn dat een student zich interesseert voor de materie. Door achtergrond aan kennis te koppelen, bijvoorbeeld door studenten te adviseren om hun scriptie te schrijven over dat waar zij tijdens hun studie meeste plezier aan hebben beleefd, of daar waar zij veel kennis van hebben door hun achtergrond, neemt de kans op slagen toe.

Opgemerkt werd dat ook niet-eerste generatiestudenten moeite kunnen hebben met het vinden van hun weg in het hoger onderwijs. Er kan een bepaald onbegrip heersen bij ouders over de keuze voor een studie geschiedenis. Sommige ouders zien liever dat hun kinderen snel de arbeidsmarkt betreden of tonen weinig interesse voor de studie van hun kind. Ook bestaat bij sommige ouders de indruk dat een geschiedenisstudie onvoldoende voorbereiding biedt op de arbeidsmarkt.³ Dit vooroordeel leeft nog sterker bij ouders van studenten met een migratieachtergrond. Het advies aan opleidingen was dan ook om aandacht te besteden aan beroepsperspectieven in de studiekeuzefase.

Kracht

Eerste generatiestudent zijn, kan een kracht zijn. Vaak hebben deze studenten een grote bewijsdrang en daaruit voortvloeiend een goede studiementaliteit. De ervaringen die zij meenemen kunnen bovendien een aanvulling vormen bij academisch onderzoek. Factoren die bij een analyse normaal gemist worden,

---

² Redactie Science Guide, *'Eerstegeneratiestudenten' is een negatief label, vinden ze zelf*, 2022.

<https://www.scienceguide.nl/2022/11/eerstegeneratiestudenten-is-een-negatief-label-vinden-ze-zelf/>

³ Het KNHG heeft een [beroepsplatform](#) waarop geschiedenisalumni vertellen over hun loopbaan en huidige werkomgeving.

kunnen door deze groep herkend worden, doordat zij een ander cultureel en sociaal kapitaal hebben dan veel academici.

Het belangrijkste is dat deze studenten vooral heel trots zijn op wat ze bereiken en dat geldt ook voor hun ouders. Sommigen van hen hebben ouders die nauwelijks scholing genoten hebben, maar zeer trots zijn op hun kinderen die als eersten uit de familie gaan studeren. Ondersteuning vanuit het thuisfront is een belangrijke factor voor deze groep.

Speciale aandacht

Het is niet precies bekend hoeveel eerste generatiestudenten er zijn, maar afhankelijk van de definitie en de instelling ligt het percentage als aandeel van de studentenpopulatie tussen de 15 en 80 procent.⁴ Daarom rijst de vraag of je deze groep speciale aandacht moet geven of dat alle studenten wellicht extra aandacht verdienen. Daarover werden de deelnemers het niet eens tijdens de bijeenkomst.

Tussen onderwijsinstellingen bestaan grote verschillen in hoe ze deze groep faciliteren. Er zijn tegenwoordig veel voorzieningen en informatiepunten die studenten wegwijs kunnen maken in het hoger onderwijs. Sommige instellingen bieden slechts een mentorprogramma aan, terwijl andere instellingen individuele ondersteuningstrajecten door ouderejaars of professionals aanbieden. Het probleem is dat veel studenten hun weg niet weten te vinden naar dergelijke ondersteuningspunten. Ze weten niet waar ze hulp moeten zoeken, als ze al überhaupt van de mogelijkheid afweten.

Aanbevelingen

Uit de bijeenkomst op de Historicidagen kwamen de volgende aanbevelingen naar voren:

- Biedt begeleiding aan die niet exclusief bedoeld is voor eerste generatiestudenten. Op die manier worden studenten niet afgeschrikt door de gebruikte terminologie, of de identificatie als een 'probleemgroep'. Studenten die het gevoel hebben in een onbekende wereld terecht te komen, kunnen zo vertrouwd raken met het hoger onderwijs.
- Geef een omschrijving waarin iedere student zich kan herkennen. Zo kan de student zelf de keuze maken om wel of niet deel te nemen aan begeleidende/introductieprogramma's.
- Informatie over hoe het hoger onderwijs werkt en waar hulp gevonden kan worden bij moeilijkheden moet proactief aangeboden worden door onderwijsinstellingen. Dit kan uitval en studievertraging voorkomen.
- Betrek studenten bij het aanbieden van hulp. Dit kan de drempel voor het vragen van hulp verlagen.
- Veel geschiedenisstudies besteden sinds een aantal jaar in sterkere mate aandacht aan het dagelijkse leven van gemarginaliseerde groepen en de gewone mens. Initiatieven hiervoor komen

---

⁴ Cijfers afkomstig uit: Jan Hein Furnée en Marjet Derks, *Klasse in de klas: Eerstegeneratiestudenten in Geschiedenis-opleidingen*, 2019. <https://knhg.nl/dossier-eerste-generatiestudenten/klasse-in-de-klas-eerstegeneratiestudenten-in-geschiedenis-opleidingen-1-1/>

veelal van onderaf van docenten en secties. Dit helpt om de discussie en het gesprek over klasse en afkomst aan te zwengelen en het bewustzijn te vergroten.

- Ontvang initiatieven om het curriculum diverser te maken met enthousiasme.

Dit artikel is samengesteld naar aanleiding van een sessie over eerste generatiestudenten op de Historicidagen 2024. Op het [najaarscongres](#) van het KNHG, met als thema: 'De terugkeer van klasse: nieuwe inzichten, nieuwe vragen', zal ook een sessie georganiseerd worden over klasse, kansen(on)gelijkheid en onderwijs die onder andere zal voortbouwen op dit thema.

Het KNHG nam een [reeks interviews](#) af met eerste generatiestudenten. Het Dossier bevat ook een aantal interessante documenten met cijfers over eerste generatiestudenten.

Tarik Dellouche, 19 september 2024